

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold. 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 16. februarija 1887.

Obseg: Kako ravnati s kokljami. — Kako svinje pitati. — Vzorni načrt govejega hleva. (Dalje.) — Spomladansko namakanje travnikov. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Iz državnega zbora. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kako ravnati s kokljami.

Naše gospodinje užijejo mnogo truda in sitnosti s kokljami, katerim nasadijo. Časih je mnogo zaprtkov med jajci, zopet drugej se izvali preveč petelinčkov, a premalo jarkic, tretjo pa koklje jezijo. Vendar če se prav z njimi ravná, ni preveč dela. Treba je nekoliko previdnosti in le malo jajc bode zavrženih. Koklji se naj dajejo samo splojena jajca. Zatorej ne smemo petelinu puščati preveč kokoši. Bolje storimo, da nekaj kokoši vzamemo, zlasti one, ki rade nesejo in od katerih želimo zaroda, ter s petelinom vred zapremo v kokošno dvorišče, kjer morejo prosto sprehajati se. Naj se jim dobro streže.

Šest ali osem kokoši je dosti, stare naj so, kakor petelin. samo 2 do 4 leta. Jajca od njih so večja in lepša kakor od mlajših kokoši. Sicer je dobro vzraščeni enoletni petelin tudi zadosta močan za šest ali osem kokoši, kar se takat stori, kedar želimo lepega petelina od pridne kokoši matere za zarod ohraniti.

Jajca ne smejo nikoli od 20 dni stareja biti. Najbolje storimo, če jajca mogoče hitro z gnezda pod kokljo dajemo. Prijemati jih je treba opazno in prenašati tako, da jih nič ne pretresamo, zlasti če so daleč odposlati. Do časa, kedar nameravamo koklji nasaditi, moramo jajca oplojena hraniti na prostoru, kjer ni mokrotno, mrzlo, pa tudi ne pregorko, sploh pa mirno. Temperatura naj kaže 8—10° R. Koklji priredimo gnezdo iz slame ali sena, da je mehko, snažno in suho. Tudi preplitvo ne sme biti, ampak dovolj globoko, da se jajca skupaj nahajajo in jih koklja s peruti popolnem pokriva. Dno in stene gnezdu ne smejo biti preveč tanke, da se jajca enakomerno ugrevajo ter prenaglo ne razhlajajo. Veliki koklji moremo 19 jajc podtaknoti; drugim pa menje, za malo kokljo je 13 jajc dosti. Sploh pa podlaga se naj jajc, da ne bodo na pare, ker tako lepše

skupaj ležijo. Nasajeno kokljo deni na prostor, ki je miren, suh, pa ne presvetel, in tudi na vetru ali prepihu ne sme biti.

Blizu nje se postavi nekaj jesti in piti: časih je dobro rženih zrn nekaj navreči. Pokriti ni treba koklje, marveč pustiti jo na miru; zadostuje, če jej hrano in pijačo ponovimo. Vse drugo stori koklja sama ter nič ne škoduje, ako jajca malo zapusti, da se nasiti.

Okoli 20. dneva začnejo mladiči lušine jajc zapuščati, kar časih traja do 23. dneva. Preveč globoka gnezda ne smejo biti, ker koklja tukaj jajca ali mladiče poškoduje, kedar se na-nje od zgoraj spušča. Jajca morajo biti snažno obrisana. Če se katero stare in tako druga onesnaži, treba ta obrisati, sicer ni verjetno, da se bode putica izlegla. Svetujemo torej, naj se jajca večkrat pregledajo. Pridne koklje malokedaj jajca onesnažijo, zlasti če so odkrite pa na miru. Zeló drugače pa je, če kokljo iznemirujemo, naglo zakrivamo, zapiramo, zlasti v topli hiši ali kuhinji.

Več težav dela skrb, katero imamo, kedar hočemo zabraniti, da se nam preveč petelinčkov ne izvali. Pravijo, da so jajca s petelinčki spredaj mnogo bolj špičasta, kakor ona s puticami. Nekaj resnice je na tem pač vselej. Vsakako se pri odbiranju jajc naj gleda na omenjeno posebnost.

Nekateri izvaljene stvarice vzrejajo brez koklje. V tem slučaju poberejo mladiče z gnezda brž ko se posušijo. Tako vzrejevanje je sicer mudno pa piščeta so veliko bolj krotka.

Konečno omenimo še, da nekateri kokošineki svoje živalice hudo trpinčijo. Nekateri jih trdno prijemajo, kedar jih lovijo. Tukaj peresa zbadajo v meso, kar živalice boli, in torej ni čuditi se, da postanejo zeló plašne in divje. Zopet drugi zapirajo kokoši v neprimerne kobače in kurnike, kjer so okna pretesna in si ondi peruti oškodujejo. Pozimi se naj izpustijo na zrak, se sprehodijo in skopljejo v pesku ali prsti.

Kedar začnejo kokoši jajca nesti in dalje naprej mora se jim stolčenih kosti mešati med hrano. Vendar kosti ne smemo poprej ožgati, ampak le stleči. Izžgane kosti niso tako hranivne, kakor neožgane.

Kako svinje pitati.

Svinje pitati je dobro. Vendar se dá mnogo več koristi dobiti, ako se razumno postopa. V to svrhu treba je paziti na konsumente, zlasti tudi na to, kar zahtevajo mesarji v velikih mestih. Mesar želi si dobiti robo, ki je mlada, nježna, ki ima mnogo mesa in malo pa trdnega špeha.

S samim pitanjem ne pridemo do takošnega blaga. Treba je na to misliti pri odbiranju svinj za pleme. Naša navadna svinja daje pretrdo meso, če prav jo tudi dobro spitamo, meso ob rebrih je pretenko in ravno tukaj mesar največ dobička išče. Okostje pa pri naših svinjah je vse preorjaško in dela mesarjem in kuharicam pri deljenju porcijonov premnogo sitnob, na kar je vendar tudi pomisliti.

Krivo bi pa bilo, ako bi kdo mislil, da je z odbiranjem dobrega plemena vse storjeno. Pristopiti mora še razumno pitanje ali krmljenje.

Pitanje z ržjo dela meso temnejše barve pa tudi trdeje snovi, stročji sadeži pa narejajo preveč maščobe, po koruzi je špeh premehek, da ga časih ni mogoče povoditi, kajti vedno kaplja od špeha v vodilnici ter ostane vselej več ali manje mazast, tudi klobase iz mesa od tako pitane svinje niso dobre, ker so premeške in mazaste. Posebno pa svarimo pred pitanjem s tako imenovano „mesno moko“, nemški „Fleischmehl“. Mesarji ne kupijo po nobeni ceni tako pitanih svinj, kar spoznajo na črnih svinjšekih, kajti ne morejo rabiti ne mesa, ne špeha.

Starejše svinje, ki so za pleme služile in so potem spitane bile, izkoristi mesar v manjšem mestu ložje, kakor oni v velikem mestu; zato svetujemo, takih svinj ne pošiljati na večja tržišča. Ne dobijo tukaj za nje toliko, kakor doma. Vrh tega jim še naračunijo precejšnjih stroškov kot voznino. Kmetovalec torej dobiva od svinjerajstva največ dobička, ako vzreja živali, kakoršnih na sejnih, na tržiščih najbolj iščejo, namreč mlade, dobro pitane, toda ne pretolste.

„Gosp. Gl.“

Vzorni načrt govejega hleva.

(Dalje.)

Pod. f. predočuje zračno zaklopnico iz litega železa na kraji iztoka gnojnice v kanal; ta zaklopnica se z uspehom rabi.

Pod. f.

Omrežje gnojničnega kanala s syphonom.

O napravi gnojišča in gnojnične posode naj omenimo le toliko, da prvo ne sme biti pregloboko, ker se drugače težje odvaža gnoj. Tla gnojišča ne smejo prav nič puščati, da se zabrani, da se gnojnica, najboljši del gnoja, ne izgubi v tla. Torej naj se na tleh napravi tlak iz ilovice, na katero se potem položi ne drag kamenit tlak. Stranske stene se morajo tudi obzidati z lomljenim kamenjem ter naj so okolo 50 centimetrov visoko nad ravnoležjem dvora. Tla dobijo na jedno ali na dve strani pad (da visijo), k gnojnični jami, katera se ima na najglobokejšem kraji gnojišča tudi nepremočljiva napraviti. Da se skozi gnojni kup kapljajoča gnojnica (ob dežji ali močnem škropljenju gnoja) ne more zajeziti, naj se za odtek gnojnice v posodi za gnojnico napravijo luknje. Na posodo za gnojnico naj se postavijo stranišča, da se zbirajo človeški odpadki. Okolo gnojišča naj se napravi žleb, da se dnevna voda odvrča od gnojišča. Iz pod. 1. in 4., table se natančneje razvidi. *)

D. Streha.

Streha naj se ne napravi brez prizida (pod. 3. tab.), ker se s prizidom dobijo velika in lepa podstrešja za shrambo krme itd. Gledé naprave strehe opozarjamo na iste podobe; te pač zadostujejo, da se sestava strehe bralcem jasno predoči. Stopnice na podstrešje morajo biti ognja varno napravljene in ob sebi umevno od podstrešja ognja varno odločene. Izmed raznih materijalij za kritje strehe je razen opeke, zaradi nizke cene, priporočljiva smolna lepica in lesni cement, eventualno tudi škrlec in železna ploščevina.

E. Prezračevalne naprave, okna in vrata.

Za popolno prezračenje (prevetrenje) v hlevu ne zadostuje samo prezračenje s tem, da se okna in vrata odpró, ker tako nad temi proti stropu nahajajoč se zrak, kateri je najbolj pokvarjen, ne more odteči (odvaliti se). Morajo se toraj tik ob stropu napraviti posebne odprtine, katere potem najbolje vplivajo, če se dimniku podobno 40—60 centimetrov nad strešno površino sezajo. Napravijo se na obeh podolžnih straneh hleva v oddaljenosti kakih 3—5 metrov. Na notranji strani hleva imajo ti soparni mehovi zaklopnice ali zapahe; da se more prezračevanje uravnati. Kot prezračevalen meh, se rabijo navlašč za ta namen napravljene ilnate cevi. Iz pod. 10. se vse natančneje o tem razvidi.

Razen teh prezračevalnih naprav uporablja se pa še tudi podzemeljsko prezračevanje, katero se rabi pri velikih hlevih.

A tudi za podstrešje je prezračevanje primerno, da se dobro ohrani zaloga krme.

Če je streha precej neprodušno pokrita, morajo se pustiti na njej nekatere prezračevalne odprtine; da more priti tudi sem čist zrak, morajo se, da se prezračevanje sploh omogoči, napraviti blizu podstrešnih tal z omrežjem zaprte zračne luknje.

*) Tablo priložimo prihodnjič